

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De lossers gegeven

Toen zeiden de vrouwen tot Naomi:
Geloofd zij de Heere, Die niet heeft nagelaten u heden een lossers te geven.

Ruth. 4 : 14.

Er is blijdschap in het huis van Boaz en Ruth te Bethlehem. Grote blijdschap is er, omdat er een kind geboren is in dit huwelijk, dat op zo wonderlijke wijze door een werk van Israëls God tot stand gekomen is. Langs deze weg is Ruth ingelijfd in Israël en is de genade van Israëls God aan haar bevestigd. En dit pasgeboren kind is een teken van Gods gunst. Zou er geen blijdschap zijn? Niet alleen om het geschenk van dit kind, maar ook omdat er zo'n bijzondere sprake van dit kind uitgaat. Bethlehem deelt in de blijdschap. Verschillende vrouwen zijn gekomen op het verheugend bericht en zij spreken hun blijdschap uit. Zij brengen hun zegengroet. En die groet is gericht aan het adres van Naomi, de schoonmoeder van Ruth. Niet dat zij geen geluk te wensen hebben aan Boaz en Ruth. Maar zij hebben gedeeld in de rouw en het verdriet van Naomi. En nu zien zij, dat God door het geschenk van dit kind de weg van Naomi ten goede heeft gekeerd. Daarom is hun gelukwens ook gericht op deze oudere vrouw. Zij maken God groot over de zegening, die Naomi ontvangen heeft: "Geloofd zij de Heere, Die niet heeft nagelaten u heden een lossers te geven . . ."

Versta dit toch goed. Een lossers had een grote betekenis in Israël. Door de wet der lossing gaf de Heere in Zijn Goddelijke barmhartigheid uitzicht op het terugverkrijgen van het verloren erfdeel in Israël. Het kon gebeuren, dat iemand door armoede gedwongen was zijn erfdeel te gelde te maken. Behalve door het Jubeljaar kon dan het erfdeel door een lossers weer teruggebracht worden. Zo'n lossers, zo'n goël behoorde tot de familie en zette zijn persoon in met zijn geld om het eigendom weer terug te brengen aan zijn verarmd familielid. De laatste was dan weer rechtens in het bezit van zijn erfdeel gesteld. Het uitzicht op lossing werd vaak door middel van een huwelijk gekregen.

En nu . . . Naomi had het eigendom van haar Elimelech verloren. Boaz had gelost. Zonder kind betekende die lossing voor de toekomst niet veel. En daarom is dit kind van zo grote betekenis. Hij zal de naam over het erfdeel voortzetten. De Heere heeft door dit kind een weg voor Naomi ontsloten. Hij is haar als een behouder des levens, die haar verkwikt in haar ouderdom. Eens heeft Naomi zichzelf Mara genoemd, bitterheid, maar nu is de bitterheid weggenomen en verwisseld in blijdschap.

Obed heet dit kind. De vrouwen van Bethlehem hebben hem door Gods voorzienigheid deze naam gegeven. Obed betekent knecht, iemand die dient! Wèl, hij dient Naomi. De trouw en goedheid Gods in het geschenk van dit kind mogen wel geprezen worden.

Hier is vervuld verwachten. Een vervuld verwachten dat spreekt van de grote Lossers, de grote Goël, Die gegeven is in de kribbe van Bethlehem. De vrouwen van Bethlehem zingen ervan, dat de Heere niet nagelaten heeft een lossers te geven. In de woorden "niet nagelaten" zit opgesloten, dat de Heere niet opgehouden heeft in het midden van Israël lossing te geven. Het is het wonder van Gods

trouw, dat Hij de draad van Zijn barmhartigheid niet heeft doorgesneden. God werkt door de vervulde verwachting in dit huis van Boaz en Ruth naar de vervulde verwachting in de komst van de van God geschonken Verlossers.

Kerstfeest betekent: de Goël is gegeven. Hij is gegeven in de stal en de kribbe van Bethlehem. Alles sprak van armoede, toen Hij is neergedaald. En waarom? Omdat Hij de grote Goël is van Zijn kerk, van een arm zondaarsvolk.

Alleen door in te gaan in hun armoede en schuld kan Hij verlossing verwerven.

Wij zijn het erfdeel kwijtgeraakt. Door moedwillige ongehoorzaamheid hebben wij al de schatten verloren, die God gegeven had. En daarmee het uitzicht op het eeuwige leven. Alleen door betaling van de schuld kan rechtens wat verloren is weer terugkeren, kan het erfdeel verkregen worden.

Een goël in Israël moest een bloedvriend zijn en gewillig om te lossen. Welnu, het Kind van Bethlehem is neergedaald in het geslacht van zondaren, heeft vlees en bloed aangenomen uit de maagd Maria. Hij is gewillig om Zijn leven te geven als een losprijs voor Zijn kerk. Als de grote Lossers neemt Hij de vloek op Zich om de schuld te voldoen, die niet betaald kan worden.

Wat een bijzonder Evangelie klinkt dan uit de kribbe van Bethlehem. De Heere heeft niet nagelaten een Lossers te geven. En dat uit Zijn oneindig ontfermen en uit Zijn eeuwige barmhartigheid.

Wij zijn genaderd tot dicht bij het feest van de geboorte van Christus. In allerlei tonen zal het ons verkondigd worden, wat God gedaan heeft in het geven van Zijn Zoon. Dieper kon Hij niet neerdalen in de mateloze ellende; meer kon God niet schenken. Hoe vaak hebt ge die boodschap al gehoord? Hoe lang zijt ge al niet onder deze klanken? En hebt ge nu al persoonlijk deze van God gegeven Goël nodig gekregen?

Gods Woord predikt uw schuld, uw armoede. Het feest van de geschonken Verlossers in de kribbe is niet voor wie over zijn schuld heen leeft en van zijn armoede niets beleeft voor God. Die kan het zo gemakkelijk buiten God stellen, al kan hij zich vergenoegen met klanken, die deze dagen zoveel gehoord worden. Wij zijn het erfdeel kwijt en buiten deze Verlossers zullen we alleen erven wat we zelf gezocht hebben, namelijk de rampzaligheid. De Heere laat in uw schuld nog dit Evangelie klinken. Bedenk het dan, wat de Heere gedaan heeft om heden uit te gaan tot Hem. De poorten van Bethlehem staan open voor een arm zondaar, die zijn schuld belijdt en de Heere leert verwachten vanuit de armoede van zijn hart.

Dan gaat de kerk de grondtoon van het Kerstfeest verstaan: "Geloofd zij de Heere, Die niet nagelaten heeft een Lossers te geven". Daar heeft Zacharias van gezongen nog vóór de datum: "Geloofd zij de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht". En Simeon en Anna stemmen in met dat lied. Zij hebben de verlossing verwacht en in de omhelzing door het geloof van deze Lossers Gods trouw vermeld.

En die grondtoon wordt verstaan door Gods kerk in de omhelzing ook nu van wat God gegeven heeft in Bethlehem. Dat is het rijkste feest voor een arme zondaar in zichzelf. Rijker dan wat de wereld en het naam-christendom van Kerstfeest maken.

Daarin trilt het wonder: de Heere heeft niet nagelaten mij een Lossers te geven. Daarin gaat het eeuwig erfdeel open om het recht, dat Hij borgtochtelijk verwerft en door Zijn Geest langs de weg des geloofs schenkt. Dat is het feest van de gegeven Goël tot eer van Gods deugden.

D. Slagboom.

Van de administratie

In de afgelopen 3 weken mochten we f 200,50 aan giften ontvangen en konden we 7 nieuwe abonnees inschrijven.

Mevr. de Groot Kamerlingh Onneslaan te Sliedrecht was ook dit keer weer bereid het abonnementsgeld te innen bij hen die in 1984 dit nog niet hadden betaald. Dit was ook het geval met mevr. Mulder-Pasterkamp uit Urk om dit te doen bij onze abonnees te Urk.

Van deze plaats willen we hiervoor hartelijk danken. We hopen dat al onze abonnees, die het abonnementsgeld over 1984 nog niet hebben overgemaakt, dit alsnog zo spoedig mogelijk zullen doen, eventueel tegelijk met het abonnementsgeld over 1985. Voor betaling hiervan vindt u hoogstwaarschijnlijk in het eerste nummer van 1985 weer de gebruikelijke acceptgirokaart.

Dit is dan weer het laatste nummer van ons blad dat in 1984 verschijnt. Hartelijk dank allen die in dit jaar abonnee werden en allen die nieuwe abonnees opgaven. Dank voor de vele giften, grote en kleine, die we mochten ontvangen. Maar het allermooiste is als het lezen van ons blad voor ons in 1984 tot zegen mocht zijn geweest. De Heere heeft toch door ons blad tot ons gesproken. Wat hebben wij na het gelezene gedaan. Laat het ons tot zelfonderzoek brengen. Tenslotte wensen we al onze abonnees, onze redacteur en al onze medewerkers gezegende Kerstdagen en een goede jaarwisseling.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

1. **Gomarusschool te Gorinchem.** We vestigen de aandacht van onze lezers in het rayon Gorinchem op de advertentie van deze school in dit nummer. Laten ouders hun kinderen zoveel mogelijk naar Reformatorische scholen sturen. De Gomarusschool gaat uit van een Reformatorische scholengemeenschap voor mavo en havo.

2. **Boeken.** Het is me gebleken dat het artikelje in het vorige nummer onder dit opschrift gelezen is. Het gaat om een goede zaak. Daarom willen we nog eens wijzen op de volgende boeken:

- Overdenkingen rondom een weggelopen slaaf van Ds. H.C. van der Ent,
- David een man des geloofs, preken van Ds. P. Sneepe,
- De Kerk een wonder, geschreven door verschillende predikanten.

Eerstgenoemd boek is overal te verkrijgen en kan ook bij mij besteld worden. Het tweede boek - van Ds. P. Sneepe - zal worden herdrukt als er voldoende nabestellingen komen. Men kan zich bij mij opgeven. Bij tenminste tien tegelijk is er een bijzondere prijs, via de kerkeraden. Het derde boek is goed van de hand gegaan. Een tweede druk bleek nodig. Ook daarop kunnen bij mij bestellingen worden gedaan.

3. **Kom over en Help.** We schreven in het vorig nummer over een cassettebandje onder de titel: Ai, hoor naar hen die in gevang'nis kwijnen, uitgegeven ten bate van de stichting Kom over en Help. Het blijkt moeilijk om het juiste banknummer te vermelden. Dit moet zijn no. 3055.96.225 t.n.v. Kom over en Help te Kootwijkerbroek.

4. **Acceptgirokaarten.** Het ligt in de bedoeling

om DV in het eerste nummer van de nieuwe jaargang van ons blad acceptgirokaarten in te sluiten voor de betaling van het abonnementsgeld. We doen een dringend beroep op onze lezers om onze administrateur te verrassen door spoedig het abonnementsgeld over te maken. Natuurlijk zijn daarbij giften van harte welkom om tot een sluitende exploitatie te kunnen komen.

5. 8 pagina's. Er zijn veel advertenties. Daarom komt het nummer uit met 8 pagina's.
6. Jaarwisseling. We wensen onze mederedactie-leden en al onze lezers van harte Gods onmisbare zegen voor het nieuwe jaar toe.

B.

Onze 28e Ontmoetingsdag

3.

Na het zingen van Ps. 68: 6 en 11 krijgt Ds. G. Bouw van Scheveningen gelegenheid om zijn rede uit te spreken. Hij leest 2 Petrus 1: 1 - 11 en zegt dan kort samengevat het volgende.

Hoe kom ik tot zekerheid, op goede grond, dat ook ik uitverkoren en kind van God mag zijn? Een belangrijke vraag. Die zekerheid wordt weinig onder ons gevonden. Er is nog een overblijfsel. Er zijn er die het niet met een misschientje durven wagen. Dan is er de vraag: hoe kom ik tot de zekerheid? Die zekerheid is een werk van Gods genade door Zijn Geest in het hart. De Heere doet het op Zijn tijd en wijze. De Heere sluit de werkzaamheid van de zondaar in.

Het vastmaken van de roeping en verkiezing, wat is dat?

De roeping, dat is de roeping waarin God de verloren zondaar roept. Het woord roeping houdt al veel in. We hebben te doen met een roepende God. Hij roept door voor- en tegenspoed. Vooral door Zijn Woord, ook in de ambtelijke bediening, ernstig en welmenend.

De uitwendige roeping moet een inwendige worden. Dat is het geval wanneer de Heilige Geest in het Woord meekomt. Nodig is dat ik zo geroepen word uit de duisternis tot Gods wonderbaar licht. Zo roept de Heere de uitverkoren zondaar. Daarover gaat het hier. Welzalig is die mens. Dat is een wonder. Daarin is niets van de zondaar zelf. Dat is alleen te danken aan de verkiezende liefde Gods. Daarom wordt hier gesproken over: roeping en verkiezing.

Ze worden in de tijd geroepen, omdat ze van eeuwigheid verkoren zijn. Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde. Daarom heb ik u getrokken. Als iemand zo geroepen wordt is dat vrucht van de eeuwige verkiezende liefde. Zich ijverig er op toeleggen de roeping vast te maken. Hoe moet dat? Die ligt toch al vast? Dat de troost dat deze in God vastligt. Maar het gaat er over die vast te maken in je eigen hart, zodat je het zelf ook zeker moogt weten. Wat in God vast ligt, moet ook in je hart komen vast te liggen. Hoe dat gaat? Hoe dat moet?

Er wordt eerst over de roeping gesproken. Om tot zekerheid te komen moeten we bij de roeping beginnen, om tot de verkiezing op te klimmen en daarin te eindigen.

Ben ik werkelijk geroepen en zijn de kenmerken daarvan in mijn leven? We moeten beginnen waar God in het leven van een zondaar begint: geloven dat je een verloren zondaar bent voor God.

Roepen wijst op afstand. De prediking van zonde en schuld. Dat we God kwijt zijn. God is de Eerste, altijd. Al in het paradijs. We horen van nature de boodschap niet. Zo wel. Dan gaan we de kloof zien. Dan gaan we God missen. Dan word ik zondaar. Die gaat oprecht de zonde belijden. Zijn wij zondaar voor God geworden?

Dan gaat de zondaar ook roepen uit de diepte. Die heeft geen hand om te pakken en geen voeten om te gaan. Maar hij gaat roepen. De Heere geeft op Zijn tijd het geloof. Om tenslotte de verkiezende liefde Gods te zien. Dan kan ik zalig worden. Dan is de verkiezing een wonder.

Hoe zijn die uitverkorenen? Dit is de vraag. Niet of ik uitverkoren ben, maar hoe sta ik tegenover die roepende God. Welke betekenis krijgt Jezus, het evangelie van Gods genade?

Er is nog een weg. Daarom benaastig u te meer. Wijst op het verband met het voorgaande. Er zijn er die door Gods genade aan het verderf zijn ontvloden. De vruchten van het nieuwe leven worden genoemd, in

een leven van heiligmaking, in de vruchten van het geloof. Die dingen zullen niet onvruchtbaar laten in het kennen van Christus Jezus in Zijn noodzakelijkheid, gepastheid enz.

Dan wordt men zelf al armer, steeds minder. En zo komt er ook meer zekerheid van roeping en verkiezing. In de weg van het benaastigen, in de weg van het gebed. Daar uitvallen is eeuwig onmogelijk. Doe mij toch met vaste schreden het pad der zaligheid betreden.

In die weg zal u rijkelijk toegevoegd worden de ingang in het eeuwig Koninkrijk van onze Heere en Zaligmaker, Jezus Christus.

Ds. Bouw wekt op om naar die roeping des Heeren te luisteren.

We zingen Ps. 89: 7 en 8. Er wordt weer gecollecteerd.

Hierna spreekt Ds. P. van Zonneveld van Doornspijk een slotwoord over Openbaring 1: 18b: En Ik heb de sleutels der hel en des doods.

Hier is de openbaring van Jezus Christus op Patmos aan Johannes. Zo door de Schrift aan ons. Hij heeft de sleutels van hel en dood. Hij is bevoegd en heeft de zeggenschap over hel en dood. Dat zijn machten onder Hem. Ze zijn aan Hem onderworpen. Hij heeft de sleutels verworven door Zijn verzoenend lijden en sterven. Hel en dood zijn machten die gekomen zijn door de val in Adam. De dood heerst. We kunnen ons niet bevrijden. We zijn moedwillig door eigen schuld in de kerker.

Wat een boodschap: Jezus Christus heeft de sleutels om de gevangenis te openen. Hij is van God gezonden.

Hij komt nu in het gewaad van de Schrift. Bewaar het Pand. We handhaven de oude gereformeerde beginselen, naar het Woord, voor- en onderwerpelijk. Dat is de lijn van het Woord van God.

Hebben we ontdekt dat we geen sleutels hebben? Wel valse sleutels. Die passen niet. Die moeten we kwijtraken. Naar recht moeten we eeuwig in de gevangenis blijven. Christus alleen. Die alles volbracht heeft, heeft de macht over hel en dood. Deze Christus wordt u voorgehouden. Zalig als we leren: ik lag gekneld in banden van de dood... We kunnen onszelf niet bevrijden. Hij alleen, die tot Hem roept, ervaart: toen hoorde Hij, Hij is mijn liefde waardig.

We gaan heen. Wat een zorg kan er zijn, ook op kerkelijk terrein. Hij opent en niemand sluit.

Ds. Van Zonneveld gaat voor in dankgebed. We zingen nog Ps. 111: 5 en 6, waarna de middagsamenkomst en daarmee de ontmoetingsdag op gebruikelijke wijze gesloten wordt.

Ook deze fijne dag was weer voorbij. De vele bezoekers verlieten het kerkgebouw. Velen zochten dadelijk hun auto of bus op. Sommigen bleven nog een poosje napraten. Maar tenslotte moesten allen opbreken. De consumptient werd gesloten. De boekenstal werd afgebroken. De stoelen werden ingeladen. Na een poos was de laatste bezoeker heengegaan.

We willen tenslotte allen hartelijk bedanken voor hun medewerking aan deze dag. We denken aan de vele bezoekers en de sprekers, maar ook aan de koster en zijn medewerkers, de organist, de mensen van Elburg en Doornspijk die elk jaar opnieuw al tevoren veel regelen en op de dag zelf actief werkzaam zijn.

Velen gingen naar huis met gedachten aan het goede dat ontvangen was. De bezoekers gingen huiswaarts, alle richtingen heen, maar de onderlinge banden zijn weer versterkt. De Heere had het welgemaakt.

B.

N.B. Het bovenstaande behoorde bij het 2e artikel over onze laatste ontmoetingsdag, dat geplaatst werd in het nummer van 20 september j.l.

Maar omdat er toen voor het artikel in z'n geheel geen plaats was werd alleen het eerste gedeelte daarvan opgenomen, met de bedoeling, dat dit gedeelte als 3e artikel in het nummer van 4 oktober j.l. zou worden geplaatst. Dat is niet gebeurd. Ik heb het over het hoofd gezien en zo is het blijven liggen. Ik meen er goed aan te doen om het bovenstaande, dat al voor plaatsing gereed lag, alsnog een plaats te geven in ons blad, al is het wel wat laat.

B.

Uit het land van de Bijbel

31

C. HET BEDRIJFSLEVEN

II. Landbouw en veeteelt

De veeteelt (vervolg)

Zo mogen wij door 's Heeren goedheid onze artikelen over "Uit het land van de Bijbel" weer voortzetten, na enkele weken van ziekte. De Heere heeft ons "gekastijd, maar ter dood niet overgegeven." Want wie zijn wij, maar ook: wie is de Heere voor diep onwaardigen!

't Zal ook weer de laatste verhandeling zijn in dit bijna snel vervlogen jaar. Geve de Heere de onmisbare vrucht van al de arbeid Zijner liefde!

Met die wens gaan we over tot onze overdenking over het vervolg van de bespreking over de "veeteelt" en daarin nog een en ander over de "herder en zijn schapen" en zien de treffende overeenkomst met Christus als de "Goede Herder".

Tussen de "Goede Herder" en Zijn schapen is er een zeer nauwe band.

Maar Zijn schapen kunnen ook beslist niet zonder Zijn zorg en leiding. Want het schaap is "dwaalziek" van aard. En de wegen of paden naar de weiden waren vol gevaren, van rovers en van het roofgedierte. Ja, zij liepen langs stijle afgronden. En zo horen wij David belijden in psalm 119 vs. 88:

"Gelijk een schaap heb ik gedwaald in 't rond,

Dat, onbedacht, zijn herder heeft verloren;

Ai, zoek Uw knecht, schoon hij Uw wetten schond;

Want Hij volhardt naar U geboën te horen."

In verband nu met al de gevaren, aan dat leiden der schapen verbonden, ging de Oosterse herder vóór Zijn schapen, terwijl de Westerse herder achter zijn schapen gaat. Vandaar dat Christus sprak: "Mijne schapen horen Mijn stem, en Ik ken ze, en zij volgen Mij." (Johannes 10 vs. 27.)

We hebben in een vorige les gewezen op de "herdersknots", dit onmisbare verdedigingswapen was voor de Oosterse herder tot het verslaan van het roofgedierte.

Maar niet minder belangrijk was vóór de herder zijn "slinger". En dan denken wij aan David, die met zijn slingersteen de reus Goliath dodelijk trof. De slinger van de herder deed de dienst van een "herdershond" en wel, om de schapen bijeen te houden of een afgedwaald schaap terug te brengen tot de kudde. Zij bestond uit een brede leren riem of een vlechtwerk van biezen of pezen van dieren. In het midden was de slinger het breedst, voorzien van een holte, waarin de slingersteentjes lagen.

De herder was bijzonder knap in het slingeren met die steentjes. Hij zorgde er heel behoedzaam voor, dat het steentje nooit de kop van het schaap trof, maar zódanig richtte, dat het steentje vóór of naast het schaap viel. De bedoeling ervan was dus, dat voor het vallen van het steentje het schaap opgeschrikt werd en zo bij de kudde bleef.

Als een treffend beeld gebruikte eens Abigail het bij haar ontmoeting met David. We lezen daarvan in I Samuël 25 vs. 29, namelijk:

"Wanneer een mens opstaan zal om u te vervolgen en om uw ziel te zoeken, zo zal de ziel mijns heeren ingebonden zijn in het bundelke der levenden bij de Heere, uwe God, maar de ziel uwer vijanden zal Hij slingeren uit het midden van de holligheid des slingers."

Nog iets over de "steentjes" zelf.

't Waren gladde steentjes uit een beek, welke door het bruisende water heen en weer schudden en zo door de rotsachtige bodem werden gladgeslepen. Zo lezen we van David bij het verslaan van de reus Goliath en wel in I Samuël 17 vs. 40:

"En hij nam zijn staf in zijn hand, en hij koos zich vijf gladde stenen uit de beek, en legde ze in de herderstas, die hij had, te weten in de zak, en zijn slinger was in zijn hand."

En in vers 49:

"En David stak zijn hand in de tas, en hij nam een steen daaruit en hij slingerde, en trof de Filistijn in zijn voorhoofd, zodat de steen zonk in zijn voorhoofd, en hij viel op zijn aangezicht te aarde; also overweldigde David de Filistijn met een slinger en met een steen en versloeg de Filistijn en doodde hem."

Niet alleen de herders, maar ook soldaten gebruikten de slinger. We lezen van mannen uit de stam van Benjamin, die zeer bekwame slingeraars waren. In Richteren 20 vs. 16 lezen we: "Deze slingerden met een steen op een haar, dat het hun niet miste."

Wij willen nu een en ander met elkaar bespreken over de "herdersstaf", welke de herder gebruikte om zijn schapen te leiden. We lezen daarvan op verschillende plaatsen in Gods Woord. O.a. in psalm 23 : 4b:

"Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij." Met de "stok" wordt bedoeld: de "herders-knots" of "knuppel", die we dus besproken hebben. Nu iets over de "staf" van de herder. Zij wordt hier in psalm 23 treffend voorgesteld als een "troost". De "stok" dus als "knuppel" om het roofgedierte en rovers af te slaan en de "staf" van de herder om zijn kudde te leiden. Zij was een langere stok van zelfs wel 2 meter. Haar eind was halfcirkelvormig gebogen. Bekend is o.a. de "staf van Aäron", die "bloeiende en amandelen voortbracht".

Zo leidde Mozes het volk Israël met zijn staf. Met zijn staf deed hij de wonderen voor Farao en leidde hij het volk Israël uit Egypte, ja, kliefde het water van de Rode Zee, zodat Israël kon gaan door dat wonderpad.

Zo moest Mozes voor elk vaderlijk huis van Israël een staf nemen. En tot de profeet Micha sprak de Heere: "Gij dan, weid uw volk met uw staf, de kudde uwer erfenis."

Van Jonathan lezen we in I Samuël 14 : 27, dat hij zijn staf doopte in een honingraat. En om nog even terug te gaan: Jacob leunde op het opperste van zijn staf, toen hij zijn zonen zegende vòór zijn sterven.

Welnu, zo droeg eens de Heere Jezus Zijn Petrus op aan de Zee van Tiberias:

"Weid Mijne lammeren" d.i. dus: leiden met zijn staf. Maar op de tweede vraag antwoordde Jezus: "Hoed Mijne schapen." Dat was dus: het roofgedierte met de "knots" afslaan.

Al hebben wij reeds over deze "knots" gesproken, we willen er toch nog het volgende aan toevoegen, namelijk dat zij weergegeven kan worden door "scepter" en wel als eenvoudige oorsprong van de "koninklijke scepter". Zij werd ook door het hoofd van een stam gedragen.

Welnu, worden we hier niet duidelijk heengewezen naar Christus!

Zo sprak Jacob op zijn stervensponde over Juda: "De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn." (Gen. 49 : 10).

Zo lezen we uit de spreuk van Bileam in Numeri 24 : 17: "Daar zal een ster voortgaan uit Jacob, en daar zal een scepter uit Israël opkomen."

We lezen in Leviticus 27 : 32 de uitdrukking: "Onder de roede doen doorgaan." Dat wijst op de heffing van de "tienden" van runderen en klein vee, dus ook van de "schapen", welke den Heere "heilig" werden en gebracht werden in 's Heeren heiligdom. Zo werd bij de ingang van de schapenstal het tiende schaap bestemd voor de Heere. Het ging dus "onder de roede" door, waarbij de herder zijn scepter (zijn knots), dopend in een rode kleurstof, deed komen op de kop van het schaap, waardoor het dus afgezonderd werd en wel ten dienste van de Levieten. Vandaar lezen we in Ezechiël 20 : 37:

"En ik zal ulieden onder de roede doen doorgaan, en Ik zal u brengen onder de band des Verbonds."

En zo lezen we ook in Micha 7 : 14, waar de Heere de profeet beval:

"Gij dan, weid uw volk met uw staf, de kudde uwer erfenis." En dan staat hier ook voor het woord "staf" in de grondtekst het woord: "Shaivet" "scepter".

Nu zijn deze Oud-Testamentische zaken vervuld bij de komst van Christus in het vlees. Dat neemt 't echter niet weg, dat het, Nieuw Testamentisch gezien, wel van zeer groot belang is, of ook wij door genade verbonden zijn geworden met innige banden aan de Heere en Zijn dienst!

Ja, zo wijst onze "doop" ook duidelijk op deze wêl daad. Hebt u, lezer(es), haar ook nodig gekregen en leren kennen door de toepassende werking van de Heilige Geest? Dan moogt u ook instemmen met de dichter van psalm 119, vers 83:

"Uw liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten."

Dr.

v.L.

Zeist

Deze gemeente heeft na een vacante tijd van ongeveer 3 jaar weer een eigen predikant gekregen in Ds. M. Vlietstra. Zeist is laatstelijk gediend door Ds. A. van de Weerd; die thans in Urk staat.

Ds. Vlietstra stond voor kort in Bunschoten. Die gemeente heeft hij 8½ jaar mogen dienen. Hij kreeg een beroep naar Zeist en meende dat te moeten aannemen. Op vrijdag 14 december j.l. hadden in één dienst de bevestiging en intrede plaats.

De bevestiging geschiedde door Ds. P. van Zonneveld, die sinds kort in Driebergen staat. Deze begon met er op te wijzen, dat Zeist al 145 jaar als afgescheiden gemeente bestaat. Veertien predikanten hebben samen 122 jaren gediend.

Ds. van Zonneveld preekte over Efeze 4 : 11: En Dezelve heeft gegeven sommigen tot herders en leraars. Zijn thema was: Ambtsdragers worden gegeven. Hij sprak over de Gever en over de gave.

Na de prediking las hij het bevestigingsformulier voor herders en leraars voor. De vragen die hem gesteld werden beantwoordde Ds. Vlietstra met een duidelijk: ja ik, van ganse harte.

De gemeente zong haar nieuwe predikant staande toe Ps. 119 : 9, even gewijzigd. De plechtigheid werd gesloten met het voorlezen van het laatste gedeelte van het formulier en met gebed.

Ds. Vlietstra nam de plaats van Ds. Van Zonneveld op de kansel in. Hij las Lukas 1 : 26 - 35. Daarna was er de dienst der offeranden. We zongen Ps. 45 : 1 en 2. De prediking ging over Lukas 1 : 31b en 32a: En zult Zijn naam heten Jezus. Deze zal groot zijn en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden. Daarin gaat het om de Naam en de Grootheid van het Kind van Bethlehem.

Aan het einde van de dienst legde Ds. Vlietstra de zegen des Heeren op de gemeente. Daarna kwamen er enkele toespraken, o.a. van ouderling Zeedijk namens de kerkeraad. We zongen op diens verzoek staande Ps. 20 : 1.

Ds. Vlietstra sprak daarna een kort dankwoord.

Voor de vele genodigden was er nog gelegenheid om een kopje koffie te drinken en Ds. Vlietstra en de zijnen te begroeten. Daarvan maakten velen gebruik.

Het kerkgebouw was net groot genoeg om de grote schare kerkgangers een goede plaats te geven. Er waren mensen uit de omliggende gemeenten, uit vroegere gemeenten van Ds., Vlietstra en vele andere belangstellenden. We zagen vele Bunschoters, herkenbaar aan de klederdracht en ontmoetten bezoekers uit Hoogeveen en zelfs uit Groningen. Er waren vele predikanten en studenten onder de aanwezigen. Onder hen bevond zich ook Prof. Van 't Spijker, mogelijk omdat Ds. Vlietstra curator is van onze theologische hogeschool.

De dienst duurde lang, maar ik kreeg niet het gevoel dat deze te lang duurde. Het was een goede avond. Er werd veel goeds gesproken en gehoord.

In Bunschoten is er nu een vacature. De Heere geve de vervulling daarvan in Zijn gunst. Zeist heeft weer een eigen herder en leraar. De Heere moge diens arbeid daar en ook elders tot rijke zegen stellen.

B.

Ds. J. Tamminga 1907 - 1984

Op 9 oktober overleed ds. Jacob Tamminga in Burlington, Canada. En al was het vele jaren geleden dat hij naar Canada emigreerde (1951), toch was hij voor de lezers van ons blad geen onbekende. Verschillende keren heeft hij op ontmoetingsdagen gesproken en velen onder ons zullen zich herinneren dat hij in de zondagse diensten voorging, wanneer hij in Nederland was. Vooral de laatste jaren kwam hij regelmatig over. Want al was hij er diep van overtuigd dat zijn plaats in Noord-Amerika was, toch bleef het oude vaderland trekken, vooral bij het ouder worden. Hoe kon hij er soms naar uitzien om enkele weken achter elkaar het Woord te bedienen in het hollands in gemeenten die hem zo vertrouwd waren! In dat licht is het eigenlijk opmerkelijk dat hij voor het laatst in Holland regelmatig gepreikt heeft! Dat waren de

onvergetelijke zomermaanden van 1983. Het heeft hem diep geroerd dat de Heere zijn prediking toen op een bijzondere wijze heeft willen zegenen. Toch was hij die zomer zieker dan tevoren. Hij wist zelf, dat de ziekte, die hij al vele jaren had, erger werd. Toen hij uit Holland terugkeerde, voelde hij zich uitgeput. Hij heeft nog wel enkele keren gepreikt, maar het werd al duidelijker dat hij zwakker werd. En al in oktober 1983 was het de laatste keer dat hij het Woord zou bedienen. Het was een hollandse dienst in Hamilton, de gemeente waartoe hij de laatste jaren kerkelijk behoorde. De tekst was Hebr. 9 : 27 en 28: "En gelijk het de mens gezet is eenmaal te sterven, en daarna het oordeel; alsoo ook Christus, eenmaal geofferd zijnde, om veler zonde weg te nemen, zal ten andere male zonder zonde gezien worden van degenen die Hem verwachten tot zaligheid. Het was een ernstig woord, zoals we dat van hem gewend waren. Er werd gewezen op het dodelijk gevaar van oppervlakkigheid en valse rust. Daarnaast legde hij de volle nadruk op het volkomen werk van de Heere Jezus Christus, als de enige grond van de zaligheid. En zijn stem werd bewogen toen hij sprak over de woorden "zonder zonde".

Daarna kwamen de moeilijke dagen; Dagen waarin de schaduwen langer en langer werden. Zijn ziekte maakte het hem onmogelijk om het Woord te bedienen.

Gedurende enkele maanden kon hij zelfs niet meer naar de kerk komen. Thuis luisterde hij naar preken en las veel. En onder dat alles was er veel geestelijke strijd. Niet dat hij opstandig was. Ook onder deze moeilijke omstandigheden kon hij alles in Gods handen leggen en hij zei het vaak bewogen: "Wat de Heere doet, is goed!"

Maar er was iets anders, iets dat nog dieper grijpt: Zoveel jaren had hij anderen het evangelie verkondigd... en hoe was het nu met hemzelf? Hij stond aan de rand van de doodsjordaan; was zijn reis in orde, was die bezegeld met het bloed van het Lam? Zijn hele leven kwam terug. Hij zag zijn zonde en tekort, persoonlijk, maar ook in zijn ambtelijke werk. Neen, hij wilde niet verachten wat de Heere in het verleden gedaan had, maar hij leefde sterk hierbij:

"Wie ben ik voor Hem geweest?" En dan bleef er niets anders dan schuld over. Dan kon de vraag hem bezetten: Heb ik wel genoeg gewaarschuwd en genoeg aangedrongen? Sommigen die hier iets van hoorden, hadden moeite om dit te begrijpen: "Waarom moet een man die zo lang het Woord gebracht heeft, zo bestreden worden?" Is het niet hierom, dat ook een dienaar des Woords moet leren wat het betekent om uit genade zalig te worden? Dan komt er niets van ons in aanmerking. Er is ook niets van ons bij. Er blijft niets anders over dan enkel genade. En zo heeft ds. Tamminga het door alle strijd heen ook zelf ervaren.

In het begin van dit jaar kon hij weer regelmatig naar de kerk komen. In de consistorie-kamer kon hij dan de diensten meemaken. Verschillende keren werd hij gesterkt en bemoedigd onder het luisteren naar het gepredikte Woord. Ook heeft hij deze zomer het avondmaal nog mogen vieren met de gemeente. Hij was toen bijzonder vertroost vanuit het volkomen hogepriesterlijke werk van de Heere Jezus Christus. Die avondmaalsdienst was een van de laatste diensten die hij meemaakte. Zijn krachten namen af en het werd duidelijk dat het einde dichter en dichterbij kwam. De laatste weken van zijn leven waren niet gemakkelijk. Toch mocht hij zich rustig overgeven in Gods handen. In deze dagen waren de woorden uit psalm 16 vol troost voor hem: "De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsten gevallen; ja, een schone erfenis is mij geworden". (Ps. 16 : 6). Toen was de strijd eigenlijk al gestreden en de laatste dagen lag hij te wachten op het einde. De laatste keer dat ik hem bezocht, zou zijn sterfdag worden. Hij kon nauwelijks meer spreken, zo zwak was hij. Maar hij zei toch heel duidelijk, dat het vrede was. Zo hebben we afscheid genomen en zo is hij heengegaan op de avond van de 9e oktober.

Zaterdag 13 oktober hebben we hem begraven. De rouwdienst werd gehouden in de kerk in Hamilton. Het kerkgebouw was vol. Van veel gemeenten uit ons kerkverband waren mensen samengekomen voor deze dienst. Er waren er zelfs uit Grand Rapids en Clifton. De tekst voor de rouwdienst was 1 Thess. 4 : 13 en 14: Doch broeders, ik wil niet dat gij onwetende zijt van degenen, die

ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt, gelijk als de anderen, die geen hoop hebben. Want indien wij geloven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal God ook degenen die ontslapen zijn in Jezus, wederbrengen met hem. De nadruk lag vooral op de woorden "ontslapen zijn in Jezus". Zij "slapen" voor de wereld, voor strijd en voor zonde, maar aanschouwen - ontwaakt! - Hem Die hen zo uitnemend heeft liefgehad. Aan het einde van de dienst sprak onze oudste predikant, ds. J. Overduin van London, een kort woord namens al onze kerken, waarin hij de grote plaats schetste die ds. Tamminga onder ons had ingenomen. Na de dienst reden we ruim twee uur naar de begraafplaats te Mitchell. Daar was ruim drie jaar geleden mevrouw Tamminga begraven en daar zou ook nu de begrafenis plaatsvinden. Bij het graf sprak ds. C. Pronk van Grand Rapids een kort woord. Zijn tekst was Hand. 13 : 36: "Want David, als hij zijn eigen generatie gediend had naar de wil van God, is ontslapen, en is bij zijn vaderen gelegd". (naar de eng. vertaling). Zo heeft ds. Tamminga zijn tijdgenoten mogen dienen naar de wil van zijn Zender. Dat mogen we dankbaar gedenken, maar het spoort ons ook aan om als kerken in dit spoor verder te gaan! Het was al laat in de middag voor we naar huis terugreden door de kleurenpracht van het canadese herfstlandschap. Er is een grote leegte in het hart van velen: In de kring van de familie, in de kring van vrienden en zeker ook in onze kerken. Toch mogen we ook dankbaar zijn voor wat de Heere ons en onze kerken in deze dienaar heeft geschonken. Hij was geen zondeloos mens, zeker niet, maar hij was een man die het Woord van de levende God en de kerken die hem lief waren op het hart droeg. En zo mogen we hem gedenken - naar het apostolisch vermaan - als één van de voorgangeren, die ons het Woord Gods gesproken hebben, wiens geloof we na dienen te volgen, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling. (Vgl. Hebr. 13 : 7).

Dundas A. Baars.

Al is het laat, het doet ons toch goed dat we dit artikel omtrent Ds. J. Tamminga nog in ons blad kunnen opnemen. Het kwam juist te laat voor het vorige nummer. Hartelijk dank, Ds. Baars, voor uw artikel.

B.

Vragen rondom het levenseinde 12

Vervolg in meer dan één opzicht

Het is al lange tijd geleden, dat ik onder bovenstaande titel over "euthanasie" geschreven heb. Om precies te zijn stond in het nummer van 26 juli van dit jaar het laatste artikel. Een andere zaak hield me inmiddels bezig, die nu eenmaal voorrang had. Je kunt bij het andere tenslotte niet met alles bezig zijn. De welwillende lezers van ons blad zullen daar begrip voor hebben gehad. Ondertussen betekende dat niet, dat ik niet verder begeerde te schrijven in ons blad over dit onderwerp. Daarbij is er de laatste tijd meer dan één aanleiding om onze artikelen-serie nog wat te vervolgen. We zouden dus kunnen zeggen: we vervolgen omdat hét, namelijk: het meer en meer bepleiten van euthanasie, vervolgt.

Wie het laatste stukje over deze zaak naslaat, zal het weten, wat we toen gezegd hebben over het verstaan van het zesde gebod: gij zult niet doodslaan. We noemden een visie op dat gebod "in breder verband". Laat niemand denken dat we die draad niet meer opvatten. Dat hoop ik zeker in een wat later vervolg te doen. Alleen: we hadden het al over de noodzaak van verdergaan vanwege meer dan één aanleiding in de laatste tijd. Welnu, u zult het zien dat we dan als vanzelf bij die opvatting over het gebod terecht zullen komen. Ik kan er wel bij zeggen: erg genoeg dat het zo is!

Er zou veel te noemen zijn wat de laatste tijd de voorpagina van de dagbladen haalde in betrekking tot het pleiten voor verruiming van de mogelijkheden tot euthanasie. In hoofdzaak wil ik me echter bepalen bij twee zaken: een uitspraak van de Hoge Raad en een rapport van de Gereformeerde Kerken.

De weg verder gebaad

Nog maar nauwelijks een week geleden - ik schrijf dit in de eerste week van december -

heeft de Hoge Raad een opmerkelijke uitspraak gedaan. Het geval waarover deze uitspraak gaat, zal bij de meesten onzer wel bekend zijn. In 1982 had een arts uit Purmerend een vrouw van 95 jaar drie injecties gegeven, die het einde van haar leven betekenden. Zij had daar zelf vele malen om verzocht. De arts was er toe overgegaan nadat hij de familie van de vrouw en een andere collega had geraadpleegd. Duidelijk was het een geval waarin we niet anders kunnen zeggen dan dat Gods Woord dit niet toestaat. Welnu, deze arts was eerst door de rechtbank in Alkmaar ontslagen van rechtsvervolging, maar in hoger beroep had het hof van Amsterdam hem wel strafbaar geacht. Dit was vooral niet naar de zin van de Nederlandse vereniging voor vrijwillige euthanasie. Een uitspraak ten gunste van hen, die een verruiming voorstaan van de mogelijkheden tot levensverkorting, van de zijde van de hoogste rechtscolleges wordt in die kring uiteraard toegejuicht. We kunnen wel zeggen dat dit in zekere zin bereikt is. Het beroep op de Hoge Raad heeft een andere uitspraak gebracht dan het Amsterdamse Hof heeft gedaan in deze zaak. Er is blijdschap bij hen, die vinden dat al té lang een verruiming is tegengehouden.

De Hoge Raad heeft uitgesproken dat euthanasie in bepaalde gevallen toelaatbaar is. Ondragelijk lijden en waardig sterven worden als gronden aanvaard voor het beëindigen van het leven. Zeker er blijven voorwaarden die een begrenzing van de mogelijkheid moeten stellen. Ook heeft de Hoge Raad de zaak terugverwezen naar het Haagse gerechtshof. De zaak is dus nog niet afgewikkeld. Maar het feit blijft dat er zo'n uitspraak gedaan is door zo'n hoog rechtscollege.

Ongetwijfeld heeft dit gevolgen voor de praktijk. Artsen, die tot nu toe niet zo gemakkelijk tot euthanasie kwamen, zullen het door deze uitspraak met meer vrijmoedigheid doen. Zij zullen ook niet meer zo bang zijn voor een eventuele veroordeling door een rechtbank. De weg is weer duidelijk verder gebaad naar verruiming van de mogelijkheden.

Ieder, die bewogen is met het welzijn van ons volksleven, moet hier wel vrezen. Dat welzijn kan alleen maar liggen in het luisteren naar de geboden des Heeren. Het Wetboek van Strafrecht verbiedt tot nu toe altijd nog officieel het beroven van het leven van een ander "op zijn uitdrukkelijk en ernstig verlangen". In de praktijk is het al lang zó, dat dit niet gehandhaafd wordt in al de gevallen, dat onverantwoord euthanasie gepleegd is. Nu gaat de situatie zich aftekenen dat van hogerhand zulke gevallen onderscheiden worden van het beroven van het leven. Het is bekend dat er een staatscommissie is, die zich bezighoudt met de euthanasiewetgeving. Wat is ervan te verwachten na deze uitspraak?

Wat erger is

Sprekend is het dat ongeveer twee weken vóór de bovengenoemde uitspraak van de Hoge Raad er een rapport verschenen is van de zijde van de Gereformeerde Kerken in Nederland over dezelfde zaak.

In 1980 werd de opdracht gegeven aan de sectie Pastoraat van het deputaatschap gemeente-opbouw om te onderzoeken "op welke wijze de kerken pastorale begeleiding kunnen bieden aan leden, die met het vraagstuk van de euthanasie in aanraking komen". Welnu, deze sectie heeft zich van haar taak gekwet en een uitvoerig rapport samengesteld dat op de bedoelde vraag uitvoerig in gaat. Het is aan de Generale Synode van deze kerken in Lunteren aangeboden onder de titel "Euthanasie en Pastoraat".

Het rapport is al ter synode behandeld. Volgens de pers is het met instemming, althans door de meerderheid, begroet. Het werd een goed en evenwichtig rapport genoemd, waarin warmte en bewogenheid spreken. Wel waren er opmerkingen over onderdelen van dit uitgebreid geschrift, maar het gehéél vond over het algemeen geen tegenkanting. Het is nu zo dat het eerst door de betreffende deputaten zal worden nagegaan op de begrippen, die tot misverstand kunnen leiden om dan voorzien van kanttekeningen, die op de synode zijn gemaakt naar de kerken gestuurd te worden. Deze kerken kunnen dan hun mening geven, opdat er op de volgende synode weer over gesproken kan worden.

Op zichzelf moet het verblijden als de kerk spreekt over zo'n onderwerp. Ik bedoel: als het Woord van God vertolkt wordt door de kerk naar binnen en naar buiten. Zo'n getuigenis tégenover de zonden en vóór het rechte beleven naar de Schrift is een zegen. Wanneer zo'n getuigenis op de rechte wijze tot stand komt en bedoelt de stem van Gods Woord in de tijd van vandaag te laten spreken, zullen we er zeker voor moeten zijn. De Heere zou het kunnen gebruiken in deze tijd van verval.

Hoe bijzonder zou het geweest zijn als juist vóór de beslissing van de Hoge Raad zo'n getuigenis van de Gereformeerde Kerken zou uitgegaan zijn. Daarin hadden zij hun naam die ze dragen eer aan gedaan. Wie werkelijk Gereformeerd zal zijn, zal toch zeker het Woord Gods tegenover de zonden begeren te laten spreken.

Iemand zal zeggen: maar dat was de bedoeling van dit geschrift niet! Het bedoelt een herderlijk schrijven te zijn ten dienste van hen die met vragen rond de euthanasie te maken hebben. Ter synode is het uitdrukkelijk gezegd: het gaat niet om een standpuntbepaling, die immers later komt. Maar helaas... hoe zou er een pastoraal schrijven kunnen zijn tot hulp van die in de moeiten van deze zaak staan zonder standpuntbepaling? En dan: hier is al een duidelijke standpuntbepaling in dit rapport! Terecht is dit door één van de adviseurs op de vergadering van de synode opgemerkt. En ieder, die dit rapport onbevungen leest, zal het moeten zeggen: het standpunt is al ingenomen. En dat standpunt is uiteindelijk ten gunste van de verruiming van de mogelijkheden tot euthanasie.

Helaas moeten we het zeggen: de kerk sprak niet tegen een praktijk, die van het gebod des Heeren al meer afgaat. Misschien nog wel tegen een nog verdergaande praktijk, meer niet. We hopen nader op dit rapport in te gaan maar moeten nu al zeggen: hier wordt de naam Gereformeerd geen eer aangedaan. Integendeel!

Dezer dagen is door een lid van de Gereformeerde Kerken, 2e Kamerlid voor de C.D.A., gezegd: "De gereformeerde synode is met haar rapport over euthanasie en pastoraat op een buitengewoon gevaarlijke weg". Hij noemde het rapport "gewetensverruimend en drempelverlagend".

Wij verwachten van de C.D.A. uiteindelijk niet veel, maar moeten eerlijk zeggen dat het wel woorden zijn die tot bezinning roepen. Het is inderdaad "een buitengewoon gevaarlijke weg", die in dit rapport gewezen wordt. Een weg van Gods Woord af. En dat is te erger, wanneer de kerk dat doet in een tijd waarin overheid en volk niet naar dat Woord luistert.

D. Slagboom.

Jaarvergadering G.O.L.V. 1984

Deze zal D.V. worden gehouden op vrijdag 28 december 1984, aanvang 10.00 uur precies, ontvangst 9.30 uur met gratis koffie in de grote aula van "De Driestar", Ronseweg 557, Gouda. Spreker zal zijn dhr. A.G. van Dieren (regiobegeleider van het B.G.S.) en het onderwerp zal zijn: Basisonderwijs: overwegingen voor het kleuteronderwijs, het lager- en het voortgezet onderwijs.

Leden van de G.O.L.V. en al degenen, die zich op de een of andere wijze betrokken voelen bij het onderwijs aan onze jeugd, vanaf het kleuteronderwijs tot en met het voortgezet onderwijs, worden uitgenodigd voor de aanstaande jaarvergadering.

Het onderwerp "Basisonderwijs: overwegingen voor het kleuteronderwijs, het lager- en het voortgezet onderwijs" gaat ons allen aan. Per 1 augustus 1985 D.V. treedt immers de Wet op het basisonderwijs officieel in werking.

Hoewel het niet zo is, dat de onderwijspraktijk in zijn geheel op slag zal veranderen, toch zullen er merkbare wijzigingen optreden, zowel organisatorisch als inhoudelijk. Denk maar aan de samenvoeging van het onderwijs op de kleuterschool en lagere school en aan de invulling van enkele nieuwe vakgebieden, om zo maar eens een paar duidelijke en concrete facetten te noemen.

Kortom, het raakt ons allen!

Een voortdurende principiële bezinning is niet alleen wenselijk, maar vooral dringende

noodzaak. Dat moet ons een aanhoudende zorg zijn.

Laten allen die bij het onderwijs betrokken zijn deze vergadering zo mogelijk bezoeken.

B.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 92

"En het haar zijns hoofds begon wederom te wassen, gelijk toen hij geschooren werd."

Richt. 16 : 22.

In de lijn van de geschiedenis die wij overdenken, verkeert Simson nog steeds in de gevangenis te Gaza. De toestand waarin hij verkeert is allertreurigst. Stel je voor een blinde man. Zijn ogen zijn uitgegraven. Je kijkt alleen maar in een paar holle kassen. Geen enkel lichtstraaltje kan hij opvangen. Er is voor hem geen verschil tussen dag en nacht. Het is voor hem altijd nacht. Letterlijk en figuurlijk. Het is donker van buiten en ook van binnen.

Het eten wat hij kreeg was ook niet al te best. Want met gevangenen ging men in die tijd niet zo zachtzinnig om. En zeker niet met Simson, die eens de schrik van de Filistijnen was geweest. Hij kreeg te veel om te sterven en de weinig om van te leven.

Hij moest daarbij ook nog dagelijks zware arbeid verrichten. Heel de dag door maar draaien aan die zware molensteen, koren malende voor de vijanden.

Elke dag hoorde hij de deuren opengaan. Zien kon hij het niet. Wegvluchten evenmin. Hij was immers met twee koperen ketenen gebonden. Als de deuren opengingen kwamen er een paar Filistijnen binnen. Zij hadden vermaak in zijn ongeluk. Zij hebben hem geplaagd, getart en gesard. Ik hoor het hen zeggen: Nu, Simson, kom nu eens op als je kunt. Probeer ons nu nog eens te slaan. Maar nu kun je het niet. Nu ben je machteloos. Je bent nu in onze handen. Een knap man ben je, als je jezelf weet te bevrijden. Maar dat is niet mogelijk.

Al deze woorden waren als scherpe zwaarden die de ziel van deze man doorboorden. Zoiets gebeurde niet slechts één dag. Doch dit herhaalde zich elke dag weer. Hoeveel dagen? Ik weet het niet. Doch hij heeft verscheidene weken, misschien wel maanden in die vreselijke gevangenis vertoefd.

Was het donker van buiten, van binnen was het niet anders. Want naar binnen kon hij nog zien. Ja, dat is wonderlijk. Hij had zijn verstand nog behouden. Hij wist heel goed wat er was gebeurd. Hij had nu voldoende tijd om zijn leven te overzien. Het was een aaneenschakeling van zonden en ellenden. Eerst was hij verliefd geworden op die Filistijnse vrouw te Timnath. Hij was daar nog mee getrouwd ook. Het was daarna, al met al, maar treurig afgelopen. Daarna was hij terecht gekomen in Gaza. Dezelfde plaats waar hij nu gevangen zat. Hij kan het huis maar niet vergeten, waar hij toen de nacht heeft doorgebracht. Het was het huis van een hoer. Zeer slecht gezelschap. Hij was midden in de nacht wakker gemaakt door de Heere. Anders was hij doorgeslapen. Hij zou zich daar hebben doodgeslapen. God heeft hem daar echter voor bewaard. Dat was geen verdienste van Simson. Het was louter genade van God.

In plaats dat hij zich in het vervolg zocht te hoeden voor het huis van verdachte zeden, was hij er toch weer in terecht gekomen. Het leek wel alsof hij het nooit zou leren. Ten slotte was hij daar gevallen. Hij had het geheim van zijn nazireerschap verraden aan een sluwe, slechte vrouw. Zij praatte heel mooi. Met haar mond zegende zij, doch met haar binnenste vloekte zij.

Hij grijpt met zijn geboeide handen naar zijn hoofd. Hij gevoelt het, zijn haren zijn er af. Zijn kracht is hij verloren. Het is allemaal eigen schuld. Ik zie hem zijn hoofd droevig schudden. Zelfverwijt is zijn bitter deel. Hoe zal het ooit met hem nog terecht komen? Hij ziet het niet. Hij weet het niet. Het is toch zo donker voor hem. Als God Zich nooit meer met hem zou bemoeien, hij zou God geen ongelijk kunnen geven. Hij had het alleen maar aan zichzelf te danken, dat hij zich nu zo in het donker bevond.

Mogelijk zijn er onder de lezers die harde gedachten over Simson hebben. Zij zeggen:

Nu ja, het is tenslotte zijn eigen schuld. Hij heeft er zelf om gevraagd. Hij had het vooruit kunnen weten. Hij had niet zo dom moeten zijn.

Ik kan zulk een redenering wel begrijpen. Het is ergens heel menselijk. Doch het getuigt tegelijkertijd van weinig zelfkennis. Of laat ik liever zeggen: Het getuigt van helemaal geen zelfkennis.

Want als jullie zelfkennis mogen hebben, ga je niet boven Simson staan, doch dan ga je er naast zitten. Het is dan allemaal nog maar een wonder dat jij niet in de gevangenis verkeert. Je ziet daarom niet uit de hoogte op Simson neer. Want een blik naar binnen in je hart, laat je zien wie je bent tegenover God. Als de schijnwerper van Zijn heiligheid je belicht, dan komen alle boze daden voor de dag. Je gaat ze zien. Je hebt dan niet tegen één van de geboden Gods gezondigd, maar tegen allemaal, zwaar en menigmaal. Je hebt er niet één gehouden. Je leert dan je zelf kennen als een afgodendienaar, als iemand die op je eigen wijze dacht God wel te kunnen dienen. Je bent dan een Godslasteraar, een sabbathschender, een vader en een moeder-vloeker, een doodslager, een echtbreker, een dief, een valse getuigenisspreker en begerige. Ik ben nu in vogelvlucht alle geboden langs geweest. Door de wet is de kennis der zonde. Je ziet ze steeds voor ogen zweven. Je zit gans neergebogen. De wereld begrijpt je niet. Zij spot met je. Ze maakt je uit voor een kwezel. Iemand die niet durft te leven. Als je op je werk bent, ben je afgetrokken. Iedereen heeft het over de dingen van elke dag. Wereldse dingen. IJdele dingen. Jij kunt er geen vermaak in vinden. Je hebt er geen oog voor.

Voor wat je daartegen gedaan, gezegd en gedacht hebt, dat kun je maar niet kwijt raken. Het stormt op je af. Je deugt nergens toe. Je leeft het in: Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Je probeert te bidden. Doch het is net of dat niet gaat. Alle woorden keren naar je terug. De vorst der duisternis zit daarbij niet stil. Hij fluistert het in je oor. Waar is nu God. Ja, waar is nu God? Hoe zul je ooit uit deze jammerstaat verlost worden? Het ongehoogen Gods wordt gevoeld. Psalm 6 wordt dan beleefd.

*Mijn ziel gans neergebogen
Schrikt voor Uw heilig ogen,
In deze jammerstaat.
Hoe lang moet ik nog klagen?
Hoe lang Uw gramschap dragen,
O God, mijn Toeverlaat?*

Je grijpt net als Simson ook naar je hoofd. Dat zondige hoofd. Waar zoveel zonden mee zijn bedacht. Die zondige ogen, waar zoveel zonden mee zijn gezien. Die zondige oren, die zo menigmaal openstonden naar de verkeerde kant. O, die zondige mond, die zoveel ijdele woorden heeft gesproken. Je zult van elk ijdel woord eens rekenschap moeten geven. Een ander kun je de schuld niet geven. Je hebt het allemaal geweten, en toch gedaan. Je vader en moeder wisten het niet. Je beste vrienden wisten het ook niet. Je ging nog door voor een nette jongen of een net meisje. Maar God weet het wel. Hij weet alle dingen. Niets is voor Zijn heilige ogen verborgen. Het is allemaal eigen schuld. Als God zich nooit meer met je zou willen bemoeien, je zou Hem geen ongelijk kunnen geven. Je hebt willens en wetens gezondigd. Je hebt de dood verdiend. Want de ziel die zondigt, die moet sterven.

Zo in de gevangenis te moeten zitten valt niet mee. Verstaan jullie dat? Zitten jullie mogelijk ook zo in de banden? Met de gedachte dat je er wel eeuwig in zult moeten blijven verkeren?

Die het eerste stuk beleven, dat gekend moet worden om welgetroost te leven en zalig te kunnen sterven, zullen ongetwijfeld in de boven omschreven beschrijving zich herkennen. In de gevangenis komen zij er achter hoe groot hun zonde en ellende zijn.

Terwijl het zo benauwd is van alle zijden, kan men niet bekijken dat de Heere Jezus, plaatsbekledend, dezelfde gang gemaakt heeft. Wij om de zonden en Hij zonder zonden. Want ze hebben Hem ook gevangen genomen. Hem hebben zij ook gebonden. Hem hebben zij ook getart en gesard. Hoe is Hij bespot geworden. Uitgedaagd om Zichzelf te verlossen. Hij moest dan nu maar op God vertrouwen, werd Hem smadelijk in het aangezicht geworpen. De Heere had Hem

verlaten. Hij moest dat beleven zo aarde geen mens dat ooit zal kunnen bel. Want Hij moest het beleven zonder gezondigd te hebben. Dat is, zoals een vermaard schriftverklaarder het eens uitdrukte, zonder verdovingsmiddel. Hij onderging dat in de plaats van Simson en van al degenen die met Simson in de gevangenis zijn terechtgekomen.

Hij wilde Zichzelf niet verlossen, opdat Simson verlost zou kunnen worden en al degenen, die met banden des doods al hun leven gevangen gehouden worden. Als daar de ogen voor open staan, dan begint het te lichten in de duistere nacht van het leven. Doch ik moet weer gaan eindigen. Tot de volgende keer.

P.S. Als jullie dit blad ontvangen is het al weer het laatste van het jaar 1984. Daar is in dit jaar veel gebeurd. De kranten zullen met wisseling van het jaar alles wel weer op een rijtje zetten. Wij kunnen daar natuurlijk niet aan beginnen. Als de feestdagen aanstaande zijn en ook de jaarwisseling, wensen we alle lezers gezegende Kerstdagen toe en ook een goede jaarwisseling. De Heere geve ons allen voor het komende jaar, alles alleen van Hem te verwachten. En die het van de Heere verwachten, zullen niet beschaamd worden.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d.

Boekaankondiging

Dezer dagen ontving ik van den Hertog b.v. te Houten verschillende boeken ter recensie. Er zijn enkele bij, waarvan de prijs per 1 januari a.s. wordt verhoogd. Nu geldt dus nog de voordeelprijs. Daarom willen we die hier vermelden:

1. **Brieven van Theodorus van der Groe.** Dit betreft uiteraard een heruitgave, maar deze is voorzien van een historische inleiding van G.H. Leurdijk. De prijs is nu f 13,90 en wordt f 19,50.

2. **Het slavinnetje van Generaal Bakar** door P. de Zeeuw JGzn. De schrijver is algemeen bekend. Het boek kost nu f 5,25. Dat wordt f 8,75.

3. **Jarige Jos** door M.H. Karels-Meeuse. De naam van deze schrijfster heeft een bekende klank. Het boek kost nu nog f 5,25. Dit wordt f 7,95.

Het prijsverschil is aanzienlijk. Daarom meenden we er goed aan te doen deze boeken even aan te kondigen, dan kan men er zijn voordeel mee doen. Later hopen we op deze boeken terug te komen.

B.

Boekbespreking

Boeken van J.J. Groen en Zoon b.v.

Postbus 11031, 2301 EA Leiden, tel. 120493

1. **Bouke Bijlertsma** door W. Schippers. De hoofdpersoon in dit boek van ongeveer 190 blz. is schipper Bijlertsma, maar er komen ook andere personen op de voorgrond. Vandaar ook een andere titel, namelijk: **Gezinnen op zorgvolle wegen.**

Bijlertsma is beurtschipper. Hij woont ergens bij een dorp, waar ook verschillende vlasboeren wonen, die in dit boek een voorname rol spelen. Een hunner voelde zich nogal van betekenis en zijn vrouw eveneens. Zij konden het niet hebben, dat hun enige zoon een oog had op de dochter van de beurtschipper. Deze van zijn kant vond dat zijn dochter geen partij was voor de zoon van die vlasboer. Allerlei verwickelingen doen zich voor. De dochter van de beurtschipper sterft. Later trouwt Eef, de zoon van de vlasboer, met de dochter van een andere vlasboer. Hij is en blijft een losbol. Dat heeft allerlei gevolgen. De vlasboeren sterven. Van al hun bezit blijft niets over. Eef sterft en wordt in Rotterdam begraven, waar hij de laatste jaren woonde. Hij laat een dochttertje na, dat door Bijlertsma opgenomen wordt. Hoe dit alles gegaan is en hoe de beurtschipper onder dit alles gesteld geweest is komt in het boek duidelijk naar voren. Hij was eerst vervuld met bittere haat, ging niet meer naar de kerk, maar de gebeurtenissen leidden er toe, dat hij tot inkeer kwam, het kind van Eef tot zich nam en weer naar de kerk ging.

De schrijver tekent de mensen en de situaties en geeft een boek met een heel goede

strekking. Het geestelijk element had o.i. meer tot zijn recht moeten komen.

Overigens kunnen we het van harte aanbevelen. Men zal het gespannen lezen. Het kost gebonden f 10,25, vanaf 1 januari a.s. f 15,50.

2. Komt, verwondert u hier mensen... door Pleun R. Troost.

Dit boek bevat zes verhalen, als volgt getiteld: 't Kerstfeest van Chris de porder, Kerst voor de Kluif, Een planting die laat groen werd, Kerstlicht op "Oudervreugd", Het kerstfeest van de koster, en Die in het duister dwaalt. De verhalen spelen zich af in de dagen van de viering van het Kerstfeest en brengen ons in aanraking met mensen die er ver van zijn om op een rechte wijze het Kerstfeest te herdenken. De omstandigheden wijzigen zich echter en het wordt toch nog een rechte Kerstfeestviering. Dat is althans de bedoeling van de schrijver, maar we menen dat alles veel te vlak aandoet. Het is toch niet genoeg dat iemand tot een zekere inkeer komt om zich te kunnen verheugen in het Kerstwonder. We vroegen bij het lezen ons ook wel eens af of wat beschreven wordt ook in de praktijk kan voorkomen. Overigens hebben we waardering voor de poging van de schrijver om iets goeds te bieden.

Het boek telt 72 blz. en kost gebonden f 14,50.

3. Johan in de knoop door Geertje Borsje.

We hebben dit boek met aandacht en met instemming gelezen. Het is goed geschreven, niet al te onwaarschijnlijk, maar zoals het werkelijk in het leven kan voorkomen. Het gaat over Johan, het enige kind van een weduwe, 12 jaar oud, die aanvankelijk niets van zijn vader of andere familieleden afweet. Hij vindt in een oudere dame een vriendin, die veel voor hem betekent. Hij is niet opgewassen tegen Bas, een klasgenoot van Johan. Bas heeft zelf een diefstal aanleg en brengt Johan in verdenking, maar het komt uit, dat Johan onschuldig is en Bas schuldig. Deze komt in een inrichting. Er komen nog vele moeilijkheden, maar alles wordt opgelost. Johan was eerst met haat tegenover Bas vervuld, maar dat wordt ten goede veranderd. Er komt nog veel meer in dit boek voor, dat het verhaal spannend houdt.

We kunnen het van harte aanbevelen. Het is een leerzaam verhaal voor jeugdigen van tien jaar en ouder. Het telt 151 blz. en kost gebonden f 10,25, vanaf 1 januari a.s. f 14,75.

4. Om 't Berkenhuis door T. Bokma.

Dit verhaal boeit van het begin tot het einde. Het tekent de werkelijkheid van het leven, met lief en leed. De hoofdpersoon is Marie Isidore van Heuven, het enige kind van welgestelde ouders in een provincie stad.

Hij gaat medicijnen studeren en komt een oom in Amsterdam thuis. Daar leert ze een medestudent kennen, Johan Roerink, met wie ze later in het huwelijk treedt, maar zover is het nog lang niet. De moeder van Dore wordt ziek. Dore wordt haar verpleegster. Moeder heeft rust nodig, die ze zou kunnen krijgen bij een verre nicht in het oosten van het land, die daar op een landhuis woont, dat 't Berkenhuis heet. Moeder sterft echter en daarna ook de vader van Dore. De ouders laten niet veel bezit na. Dore komt weer bij haar oom en gaat verder studeren. Ze ontmoet Johan weer, maar er komt geen toenadering. Johan is serieus en waarschuwt haar als ze Gods Naam misbruikt. Dat kan Dore niet hebben. Johan studeert af en wordt hier en daar vervanger en komt nog af en toe in Amsterdam. Dore studeert ook af en is een poosje assistent van een dokter. Ze krijgt in die tijd bericht dat die verre nicht overleden is en haar tot erfgenaam heeft benoemd. Ze aanvaardt de erfenis en gaat in 't Berkenhuis wonen. Dit wordt ook de woonplaats van haar oom. Dore heeft daar allerlei ontmoetingen. Johan wordt door oom uitgenodigd te komen logeren. Johan geeft aan de uitnodiging gehoor. Hij komt. Alle misverstanden worden uit de weg geruimd en Dore en Johan worden het met elkaar eens.

Het is een boek waarin de hoofdpersonen zeer serieus zijn, Johan en de oom van Dore en later Dore zelf ook. Dat doet weldadig aan. De schrijver laat deze personen in hun denken, spreken en handelen voor ons leven. We zouden graag wat meer diepgang hebben gevonden in de beschrijving van de geestelijke overdenkingen. Maar toch menen we het boek te mogen aanbevelen.

Het boek telt 140 blz. en kost gebonden f 8,75, vanaf 1 januari a.s. f 12,50.

B.

Een wandel met God 15

Levensbeschrijving
van
Ds. J.J.A. Ploos van
Amstel

VIII. Reitsums losmaking

Op 8 februari 1886 waren in de pastorie te Reitsum met de leraar, opzieners en diakenen van Reitsum, Genum en Lichtaard ten kerkeraad bijeen. Aller gelaatstrekken spraken van ernst. Men wist, welk voorstel zou worden gedaan. De praeses nam het woord en besprak "de zaak der losmaking van de synodale band". Hij schetst de onwettigheid der synode. Hij herinnert aan het kerkeraadsbesluit, reeds in '84 genomen, om bij eventuele vacature, "niemand te laten optreden, dan die staat op de bodem der belijdenis". Hij verhaalt, hoe zwaar hem, toen hij in oktober j.l. het beroep had naar Leiderdorp, deze zaak heeft gewogen. Immers, hoewel de kerkeraad hierin volkomen zijn recht handhaaft, zou hij ongetwijfeld bij conflict worden geschorst. Men moet zijn positie vrij maken en het ambtelijk recht, door Christus de opzieners verleend, hernemen. "Zouden wij in deze weg onze goederen moeten missen, dan zij het zo. Men moet gehoorzaam zijn aan zijn Hoofd en Heer".

Zo sprak de praeses; de broeders beraadslaagden en besloten "de kerkvoogden in deze zaak te horen en vervolgens de gemeente". "De kerkvoogden worden gehaald" en hun wordt de vraag voorgehouden "of zij de losmaking wenselijk achten". "De bezwaren worden hun goed voorgehouden".

Ook kerkvoogden zijn van oordeel, dat men behoort "door te gaan zich los te maken". Nu wordt de Kerkenorde van Dordt voorgelezen "opdat men weet, naar welke orde men zich zal hebben te gedragen".

Na "behoorlijke aanzegging aan de huizen" te hebben ontvangen, zijn de volgende dag 22 van de 30 "stemberechtigde manslidmaten" vergaderd. Na opening geeft domini "een overzicht over de bedroevende toestand van de Kerk. Het ongeloof" - zo betoogt hij - "wordt vrij gepredikt. Ieder kan tot lidmaat worden aangenomen. De toestand is leugenachtig. In de vacature moet ieder leraar, hoe ongelovig, toegelaten worden, zelfs bij de tafel des Heeren. Er zijn twisten over allerlei zaken. De toestand is onschijnmatig, goddeloos, onhoudbaar. Predikanten moeten telkens handelen tegen plicht en geweten. Dientengevolge heerst overal een grote beweging. Hogere Besturen treden tussenbeide, als een kerkeraad de gemeente wil houden bij Gods Woord.

Zulk een toestand te bestendigen, is zonde voor God. Koning Willem I heeft het synodale juk opgelegd, maar Christus alleen is Koning der Kerk. Geen aardse macht, maar Christus alleen heeft in zijn Kerk te gebieden".

Doch sterk drukt nu de leraar er op, dat wat recht voor God zal zijn, geschiedt en moet uit het persoonlijk geloof. "Daarom moet men nooit op aandrang van anderen, maar persoonlijk handelen".

"Ieder moet eerlijk en rond zeggen, wat hij meent. Spreker wijst zeer sterk op de gevaren. Men moet zich het ergste voorstellen".

Reitsma wijst op de bezwaren, die uit het besluit van 1884 zullen voortvloeien en dit besluit kan toch naar Gods Woord nooit worden ingetrokken.

Verskillende stemmen gaan op om op grond van Gods Woord en de belijdenis "losmaking" te vragen.

Waar Ds. Ploos terugkomt op de goederen van het rijke Reitsum, daar klinkt het antwoord uit de boezem der vergadering: "liever geen goederen dan langer onder zulk een reglement en bestuur". Eindelijk wordt de vraag in stemming gebracht: "of de gemeente zich zal losmaken van de Synodale organisatie". "Met algemene stemmen wordt dit voorstel aangenomen". Terstond vergaderde nu de Kerkeraad en nam het besluit der "losmaking". Daarop werd "door de gecombineerde ge-

meenten van Reitsum, Genum en Lichtaard" het volgend hoogst belangrijk en zorgvuldig gesteld adres verzonden:

Aan Z.M. de Koning!

Geeft met de hoogste eerbied te kennen de Kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente te Reitsum, dat de belijders van de Gereformeerde Religie, te Reitsum woonachtig, zich sedert 1579 geconstitueerd hebben tot een Gereformeerde Gemeente, gecombineerd met Genum en Lichtaard, onder hun leraar, de Weleerwaarde heer A. Annië; dat deze Kerk van Reitsum c.a. geleefd heeft onder de Kerkenordening der Ned. Geref. Kerken, vastgesteld in de Synode te 's Gravenhage, gehouden in het jaar 1586, welke politieke rechtsgeldigheid had voor de Friesche kerken tot 1816; dat sinds dat jaar door de bemoeienissen van de toenmalige regering zij het feitelijk is bestuurd geworden overeenkomstig het Algemeen Reglement voor het Bestuur der Ned. Herv. Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, gearresteerd bij Koninklijk Besluit van 7 januari 1816, welk reglement sinds die tijd menigvuldige, bij de regering bekende wijzigingen heeft ondergaan: dat voornoemde kerkeraad, na overleg en mede op last van de stemgerechtigde manslidmaten, thans evenwel, krachtens zijn hem nimmer ontnomen oorspronkelijke bevoegdheid besloten heeft, zijn Kerkgenootschap opnieuw te regelen en daartoe behoudens enkele na te melden wijzigingen, veroorzaakt door de veranderde staatkundige toestand, wederom in te voeren de te voren bestaande Kerkordening van 1586, maar gewijzigd en vastgesteld in de Nationale Synode van Dordrecht van 28 mei 1619, gelijk als o.a. te vinden zijn in nevensgaand exemplaar, dat hij de vrijheid neemt hierbij te voegen...

De Kerkeraadsleden waren:

J.J.A. Ploos van Amstel	predikant,
Pieter Reitsma	ouderling,
J.T. Bakker	ouderling,
Pier Reitsma	ouderling,
R.P. van Steenvoorn	diaken,
P.W. Damsma	diaken,
R.P. Reitsma	diaken.

Op 11 februari zond de kerkeraad een missive aan het bevriend Classicaal Bestuur van Dokkum met bericht, dat gemeente en leraar het verband met het Synodaal genootschap hebben verbroken, "onder hetwelk laatstgenoemde reeds 23 jaar had gezocht".

En aan de "Hoogerwaarde Synode" berichtte de kerkeraad d.d. 26 februari '86 dat hij "in vereniging met de gemeente na zeer ernstige bespreking" besloten heeft "zich los te maken van het Synodaal verband". Voorts deelde hij de Hoge Heren mee, dat "gemeente" zulks gedaan heeft, op grond van de onmogelijkheid "om enerzijds naar het formulier van bevestiging het ambt waar te nemen en anderzijds aan de reglementen gehoorzaam te zijn". Zij "treedt nu uit de Synodale en genootschapsband", geenszins echter uit "de band der historische Hervormde Kerk". Christus houdt de gemeente voor haar enig Hoofd en alle inzettingen, strijdend tegen Gods Woord, verwerpt ze! "Wij staan op de bodem der drie Formulieren van enigheid en hebben voorlopig de Dordtse Kerkenorde aangenomen als regel voor onze Kerk".

"Ware het samengaan van Gods Woord en de reglementen mogelijk, dan hadden wij de nu betreden weg niet ingeslagen. Het is niet dan met een gevoel van smart en gedrongen door de nood, dat wij zulks gedaan hebben. Een nadere toelichting van ons besluit verschijnt in druk en wordt u gezonden. U in alles toebiddende de zegen des Heeren en vooral dat, tot bevordering van vrede en leven, zo spoedig mogelijk uiteenga van elkander, wat niet bij elkander behoort, tekenen wij ons, met achting: De kerkeraad der Hervormde Gemeente Reitsum".

Zó maakten uit conscientieuze eerbied voor Gods Woord leraar, kerkeraad en gemeente van Reitsum zich los.

De waardige en dappere medestander van Ds. Ploos van Amstel, Ds. Sikkell, schreef hieromtrent in "Hollands kerkblad" no. 336: "Ook hierin verloochent zich het bijzondere van Ds. Ploos niet. De losmaking was voor hem in de eerste plaats iets persoonlijks. Reeds zolang was zijn conscientie bezwaard geweest over het zodanig voortleven onder de goddeloze reglementen en over het gemis van eenheid met de broeders en zusters, die sinds 1834 waren uitgegaan. Zijn breken was

dan ook na veel gebeden en smekingen allereerst een persoonlijke, geen ambtelijke daad en op zijn voorbeeld volgden de leden der gemeente en van de Kerkeraad te Reitsum hem in deze **persoonlijke** daad, terwijl de handeling van de Kerkeraad eerst **daarna**

gevolgd is. In andere kerken werd de band, evenals te Amsterdam en te Voorthuizen door de **Kerkeraad** in de Naam des Heeren gebroken en de persoonlijke instemming volgde" - Deze opmerking is grotendeels juist.

Stichting
Reformatorische Hulpactie
„Woord en Daad”

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 26671
Giro 30.20.900 / Bank 50.98.11.566
m.v.v. „Fonds Projecten”

Een dringende vraag

Voor hulp aan Ethiopië en andere Sahellanden ontvingen wij veel geld. Wij zijn U hiervoor erg dankbaar.

Maar ook in Haïti en India heerst grote nood!

en onze fondsen raken uitgeput

Dit betreft o.m.

- **Leprozen Revalidatiecentrum „Bethesda”, (India)**
- **Medische klinieken in India en op Haïti**
- **Weeshuizen/kindertehuizen enz.**

Onze dringende vraag is:

KUNNEN WIJ MET DIT WERK DOORGAAN?

Uw reactie is bepalend voor het antwoord!

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Een bruikbaar idee voor een familie-bijeenkomst of herdenkingsdag: met z'n allen een rit over de prachtige Veluwe en een door vakmensen verzorgd diner of koffietafel in 'IRENE': gezellig, stijlvol, betaalbaar en . . . in eigen kring!

HOTEL - REST.

'IRENE'

Fam. Bostelaar
ELSPEET

tel. 05779 - 1236

NERVEUZE KLACHTEN?

Onze plantaardige zenuwtabletjes maken niet loom of slaperig. Werken rustgevend en kalmerend. Versterken het zenuwgestel. Kuur voor een maand f 20,-.

DROGISTERIJ SIKKING

Barvoetstraat 5,
2011 WL Haarlem
Tel. 023 - 312882/
324606.
Postgiro 190609.

1958 - 25 Jaar - 1983

Woninginrichting en stoffering

Meubelen en
vloerbedekking
Gordijnen -
zonwering enz.

Vrijblijvend komen wij
bij U aan huis met onze
stalen collecties.

Bel ons eens voor een
afspraak.

Beleefd aanbevelend
B. Elderkamp
Frankenrood 17
Rotterdam
Tel. 010 - 823487

KOM OVER EN HELP

VOEDSELPAKKETTEN

De voedselsituatie in Roemenië is nog altijd erg slecht. De eerste levensbehoeften zijn zelfs niet meer te koop na lang in de rij staan. Veel Roemenen lijden honger. Met name voor de christenen, die ook al vanwege hun geloof verdrukking te lijden hebben, is deze nood extra zwaar. Evenals vorige jaren willen wij ook deze winter een groot aantal voedselpakketten verzenden. Uw gaven zijn hartelijk welkom.

Vermeldt u er wel bij:
"project handreiking - voedselpakketten."

Wij verzorgen ook
lezingen met of
zonder dia's. Inlich-
tingen hierover kunt
u krijgen bij ons
secretariaat of
telefonisch.

KOM OVER EN HELP

U kunt uw gift storten op
Postgiro **3535181**
of op Bankrekening ABN **569324610**
t.n.v. de stichting „Kom over en Help”

Tel. 01114 - 1572

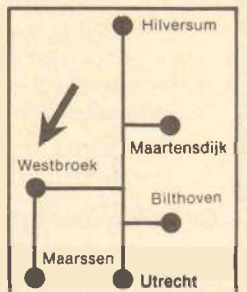
Inlichtingen:

Postbus 83
8260 AB Kampen

Een verantwoord adres voor al uw

HUISHOUDELIJKE APPARATEN

- de **BESTE** merken voor een lage prijs.
(SIEMENS, ESTA, GRAM, LIEBHERR,
MIELE, VELO)
- service en bezorging door heel Nederland.

VINK-WITGOED-WESTBROEK

Dr. Wellferweg 17 - Westbroek - Tel. 03469 - 1459, b.g.g. 1209

STEUN DE GBS

in haar strijd tegen de Schrift-
kritiek en de stroom van mo-
derne bijbelvertalingen.

Werk eraan mee, dat de Statenvertaling
haar plaats onder ons volk behoudt.
Maak het mogelijk dat de GBS ook in andere
landen en in andere talen Bijbels in een
zuivere overzetting kan verspreiden.

U kunt een gift overmaken op:
giro 1.355.824

GBS

Hendrik Ido Ambacht

Wie zich opgeeft als donateur (bedrag zelf
te bepalen, minimum f 5,- per jaar), krijgt
bovendien viermaal per jaar het GBS-blad
Standvastig toegestuurd en in december de
bekende GBS-kalender.

U hoeft geen
postzegel te
plakken als
u zo
adresseert:

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

Het Hoogste Woord

Is het u ook wat waard dat de Bijbel - wereldwijd -
verspreid wordt?

Een goed opgezette verspreiding is alleen zinvol als
dit met goed overgezette Bijbels gedaan wordt.
Heel wat Bijbels worden verspreid die aan het laat-
ste: **getrouw vertaald naar de grondtekst**, beslist
niet voldoen.

Het verklarend vertalen volgens de wetenschappe-
lijke vertaalmethode ontleent zo gauw de kracht
van het oorspronkelijk gesprokene.

De Hervorming gaf ons de Bijbel, die eeuwen lang
bedekt gehouden werd, weer terug.

Bij die protestantse Bijbelvertalingen dienen wij te
blijven.

De Gereformeerde Bijbelstichting is al twintig jaar
 bezig met het uitgeven van verantwoorde Bijbels in
 vele uitvoeringen.

Een Statenbijbel met de kanttekeningen is in be-
 werking.

Een belangrijk project voor het buitenland is mo-
 menteel de verspreiding van een groot aantal Bij-
 bels naar de landen in Afrika waar een dringende
 behoefte aan goede Bijbels ontstaan is.

Dit laatste in nauwe samenwerking met het Trini-
 tarisch Bijbelgenootschap in Londen.

Geef u vandaag nog op als donateur,
 minimum contributie vijf gulden per jaar zodat een
 ieder kan meedoen.

Donateurs ontvangen vier maal per jaar het blad
 Standvastig dat gevarieerd informeert over alles
 wat met Bijbelvertalen te maken heeft.

Een proefnummer kan aangevraagd worden bij:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

Stichting SCHUILPLAATS

Is dankbaar voor alle bijdragen vanuit kerken, verenigingen, scholen en particulieren dit jaar ontvangen.

Daardoor werden wij in staat gesteld **voorlichting** te geven, **onderzoek** te verrichten betreffende het euthanasievraagstuk en **hulp** te bieden bij:

- **noed bij euthanasie- en abortusproblematiek**
- **huwelijks- en relatieproblemen**
- **sexuele problemen**

En uw hulp kunnen wij ook in 1985 **pijlen helpen!**

Stort daarvoor uw bijdrage of meldt u als donateur.

Postbus 7, 3900 AA VEENENDAAL
Telefoon 08385 - 26123
Giro 1341400
Bank: Rabobank Veenendaal
Rekeningnummer 39.33.11.988

AANMELDING LEERLINGEN GOMARUSSCHOOL VOOR MAVO EN HAVO

Grote Haarsekade 121, Gorinchem,
Telefoon 01830 - 23899

Tot D.V. 1 maart kunnen er leerlingen aangemeld worden voor de cursus 1985 - '86. De aanmelding voor het brugjaar kan plaats hebben via de hoofden van de basisscholen of rechtstreeks aan de school. Bij rechtstreekse aanmelding wordt U informatie en een aanmeldingsformulier toegestuurd.

Inlichtingen worden verstrekt door de directeur, de heer C.P. Huissen, Groot Veldsweer 25, Hardinxveld-Giessendam, tel. 01846 - 4302 en de heer J. Visser, adj. dir., Groot Veldsweer 31, Hardinxveld-Giessendam, tel. 01846 - 4437.

Stationssingel 50
Tel. 08385 - 13978
Postbus 177
3900 AD Veenendaal

Wel eens op **TEXEL** geweest?
Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.
U kunt op **'DE VERRASSING'** gebruik maken van volledig pension voor groot en klein.
Prijzen v.a. f 270,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.
Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.
Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan.
Tel. 02223-661 of 391.

■ U wilt in een principe, huiselijke sfeer **UITRUSTEN**, aansterken, op verhaal komen of zo maar enige gezelligheid vinden? Bel dan eens in Dierbergen 03438 - 12466. Geen TV of radio, wel prima verzorging, ook dieet. Op doktersadvies evt. met rijksbijdrage tot 90%. "Repos Ailleurs".

Financiële Aktie Nieuwbouw PABO

DE DRIESTAR

Doordat het bestaande schoolgebouw aan 1200 van de 2300 leerlingen en studenten van 'De Driestar' huisvesting bood, was de noodzaak aanwezig om voor de PABO een nieuw schoolgebouw te stichten.

Hoewel het merendeel van de kosten van de nieuwbouw gesubsidieerd wordt, moet toch een aantal noodzakelijk geachte voorzieningen uit eigen middelen betaald worden. Het betuur van 'De Driestar' heeft daarom besloten tot het uitgeven van renteloze obligaties à f 50,- die betaalbaar gesteld worden vanaf 1990. PABO-studenten zullen in hun woonomgeving de obligaties aanbieden.

Aanvragen tot het verkrijgen van obligaties kunnen ook gericht worden aan de administratie van de PABO: Ronsseweg 557, 2803 ZL Gouda. Tel. 01820 - 26233.

Ook giften zijn uiteraard van harte welkom.

NAMENS HET BESTUUR,

G.H. VERWEIJ, VOORZITTER
MR. R.J. HAASJES, SECRETARIS

Help

Papoea's in Nood

Geen kréet die naar U overkomt. Rauwe werkelijkheid die zich in een dagelijks levenspatroon herhaalt.

De Papoea is in nood!
Help de Papoea te overleven.

Uw steun is nodig voor:

- * hulp aan Papoea-vluchtelingen en -gevangenen;
- * onderhoud van gezinnen en weeshuizen;
- * medicijnen en medische instrumenten;
- * school- en studiegelden;
- * inventariseren en doorgeven van nieuws over de Papoea's;
- * steun aan het nationaal bewustzijn.

De stichting Hulp aan Papoea's in Nood bestaat al 13 jaar! Met uw hulp konden we veel goeds doen. Maar er moet méér gebeuren. Ontzettend veel meer. Help de Papoea's mee te overleven!

Papoeafonds

Postgiro 243000
Bank: Rabo-Ede
Rekening 44 40 72 470

Secretariaat

Van Randwijcklaan 104
3815 MT Amersfoort
Telefoon
033-728690

voor:

„christenen in nood” in China

Uit de werkkampen in China

zijn de laatste maanden veel oudere bejaarde christenen uit hun gevangenis ontslagen. Sommigen na een straffijd van 15 of 20 jaren zware arbeid omdat zij Gods Woord verspreidden en het Evangelie verkondigden. De meesten zijn lichamelijk zwakke, gebroken mensen na jaren van dwangarbeid.

Zij zijn nu vrij, maar...

veel hebben geen familie meer,
geen geld voor voedsel
geen geld voor kleding
geen geld voor kamerhuur
geen geld voor verwarming (kolen)

Uw steun voor deze bejaarde christenen

zal een gebedsverhoor voor de „huishuizen” in China zijn.

Voor zoveel gij dit een van deze Mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan.

(Matth. 25 : 40)

Giften hiervoor kunt u storten op

postgiro 3155532 t.n.v. Stichting „BONISA-zending”

Schoolstraat 17, 2161 HB Lisse. Tel. 02521-13291.
Of op rek. 33.65.54.613 van Rabobank te Lisse t.n.v. Stichting BONISA-zending.
Gironr. van de Rabobank 163525.